

Luo / Muokkaa

Lähetä

Lausunnonantajat

Yhteenveto

Ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista (VM140:06/2013)

Lausunnonantajan saate

Lausunnonantajia: 1 ▼

Voit kirjoittaa lausunnon tähän. Lausuntopalautteen arvioinnin ja asian mahdollisen jatkovalmistelun helpottamiseksi lausunnossa pyydetään noudattamaan hallituksen esityksen otsikointia ja jäsentelyä. Lisäksi pyydetään mahdollisuuksien mukaan arvioimaan kaavailtujen lainmuutosten vaikutuksia.

, Valtiokonttori

26.12.2015

Pyydettyä lausuntonaan ehdotuksesta säädettäväksi laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista ja laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta Valtiokonttori esittää seuraavaa:

Esityksen pääasiallinen sisältö

Valtiokonttori pitää hyvänä ja kannatettavana sähköisen asiointin tukipalvelujen tuotannon pääsääntöistä keskittämistä Väestörekisterikeskukseen.

Sähköisen asiointin varsinaisten tukipalvelujen lisäksi digitaalinen palvelukenttä tarvitsee kokonaisvaltaista kehittämisen koordinoitua, jotta varmistutaan myös jatkossa siitä, että päällekkäisiä tai toistensa kanssa ristiriitaisia hankkeita ei lähde liikkeelle eri viranomaisissa. Valtiokonttorin suomi.fi-ryhmän koke-musten perusteella sekä keskeisten verrokkimaiden (Tanska, Viro, Iso-Britannia) menettelyjen valossa tätä sinänsä pätevää ehdotusta tulisi laajentaa pohdinnalla siitä, pitäisikö Suomeen perustaa em. maiden tapaan erityinen or-ganisaatio, jolla olisi tukipalvelujen tuotannosta ja kehittämiskoordinoinnista keskitetty vastuu. UK:n Government Digital Service, Tanskan Digitaliseringsstyrelsen ja Viron RIA ovat omalla mandaateillaan pystyneet linjaamaan ja vir-taviivaistamaan palvelukentän kehitystä ja toimimaan korkean strategisen tason ja operatiivisen palvelutuotannon välissä tavalla, joka on ollut omiaan no-peuttamaan ja joustavoittamaan julkishallinnon kokonaisdigitalisointia.

Väestörekisterikeskus on tässä vaiheessa luonteva ja vastuullinen sijoituspaikka sähköisen asiointin tukipalveluille, mutta jo lähivuosina toimintaympäristö saattaa kaivata erikoistuneempaa toimijaa nopeuttamaan julkishallinnon palvelutuotannon kokonaisdigitalisointia.

Yleisperustelut

1 Johdanto

Valtiokonttori pitää hyvänä ja kannatettavan perustelua, jonka mukaan kehittämisessä priorisoidaan palvelut, joissa tuottavuushyöty on suurin.

Tuottavuushyötyjen arviointiperusteet ja mahdollisesti suunnitellut laskentamallit olisi syytä saattaa HE:n yhteydessä lainsäätäjien käytettäväksi, jotta priorisointimallit olisivat mahdollisimman läpinäkyviä ja ymmärrettäviä.

2 Nykytila

Esityksen kohdassa 2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lain-säädäntö todetaan: "Avoimien ja yhteentoimivien järjestelmien ja palvelujen se-ka tiedon siirrettävyyden puute ja rajoitukset palvelujen välillä (muussa kuin henkilötietojen suojaamisessa) on yksi este tiedon siirtämiselle yli maanrajojen ja uusien palvelujen kehittämiselle."

Valtiokonttori kommentoi kohtaa; Yhteentoimivuuden ja avoimuuden määrittelyjen on katettava sekä tekninen järjestelmätaso, sen säännöt että operatiivisessa toiminnassa tapahtuva tietotuotanto. Jälkimmäinen on teknistä vaihetta edeltävää työtä, jossa tiedon rakenteisesta, konelukukelpoiseksi tuottamisesta vastaavilla on oltava yhteiset resurssit, pelisäännöt ja standardit kuten yhteentoimivuus- ja soveltamismallit. Näiden toteutuminen puolestaan edellyttää esimerkiksi käsitteistöjen, sanastojen ja koodiresurssien systemaattista, pätevää ylläpitoa ja kehittämistä. Tieto ei liiku teknisesti edistyneessäkin kanavassa, jos sitä ei jo alkutuotannossa ole tuotettu rakenteiseksi yhteisten sääntöjen mukaan, eikä ihmisloppukäyttäjä hyödy tiedosta, jos se ei ole vastaanottajalle ymmärrettävää. On huolehdittava sekä kone- että ihmissemantiikasta. Tämä muistutuksena siitä, että digitalisaatiossa on teknisen aspektin ohella yhtä tärkeä humanistis-yhteiskunnallinen ulottuvuus, jonka takia koko digitalisaation käsitettä on lähestyttävä hollistisesti.

Esityksen kohdassa 2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lain-säädäntö todetaan myös: "Lisäksi laajennetaan ja yhtenäistetään Euroopan ja kansallisen tason portaalreja kohti yhteistä kansalaisille ja yrityksille käyttö-jäystävällistä palveluväylää (Single Digital Gateway)."

Valtiokonttori kommentoi kohtaa; Eurooppalaiset palveluportaalit ovat useimmissa maissa vielä usean vuoden ajan samankaltaisia haku- ja ryhmittelypalveluja kuin Suomen nykyiset Suomi.fi ja Yrityssuomi.fi. Tuleva Suomi.fi on edistyneemmän sukupolven palvelu, joka ei formaatiltaan ole perinteinen portaalireilu. EU-tason keskustelussa puhe portaalien laajentamisesta ja yhtenäistamisestä saattaa viitata ennen muuta perinteisen palvelumallin portaalireiluihin, ja Suomen osalta tässä keskustelussa on tuotava esille uuden palvelumallimme henkilökohtaiset, viestinnälliset ja muut sellaiset ominaisuudet, joita perinteisessä palveluportaalimallissa ei ole ollut kuten esim. yhtenäiset luokittelut ja käsitteistöt.

4 Esityksen vaikutukset

Valtiokonttori pitää perusteltuna ja tarkoituksen mukaisena esityksessä todettua tarvetta keskittää tukipalvelujen tuotanto Väestörekisterikeskukseen, minkä johdosta esitetään suomi.fi-portaalin tuotantohenkilökunnan siirtoa Valtiokonttorista Väestörekisterikeskukseen.

Valtiokonttori pitää perusteltuna ja tarkoituksen mukaisena esitettyä rooliaan maksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelujen tuottajana.

Esityksen kohdassa 4.1 Taloudelliset vaikutukset todetaan: "Jatkuvan palvelun kokonaisuus perustuu avoimiin rajapintoihin, jotka suunnitellaan ja tuotetaan kehittäjäjäystävälliseksi. Avoimen

lähdekoodin ratkaisujen päälle kehitetään kehittäjäyhteisötoimintaa, josta saadaan myös kontribuutiota palvelujen kehittämiseen.”

Valtiokonttori kommentoi kohtaa:

Avoimen koodin kehittäjäyhteisön hyödyntäminen on selkeästi kannatettava ja suositeltava toimintatapa. Sen rinnalle on syytä tuoda kansalais-, yritys- ja vi-ranomaiskäyttäjistä koostuva käyttäjäpaneeli, joka edustaa palvelujen loppukäyttäjiä ja heidän käyttötapauksiaan. Yhdistämällä käyttäjäpaneelin esille tuomat aidot käyttötarpeet kehittäjäyhteisön reagointikykyyn, päästään lähemmäksi tilannetta, jossa palvelukehitys pystyy vastaamaan kohtuullisessa ajassa todellisiin tarpeisiin.

Esityksen kohdassa 4.3 Taloudelliset hyödyt ja vaikutus viranomaisten toimintaan todetaan: ”Myös palvelunäkymiin tuotettavat elämäntilannekohtaiset pal-veluoppaat ovat yhteiskäyttöisiä ja vähentävät palvelujen sisällön kuvailutyötä hallinnossa.”

Valtiokonttori kommentoi kohtaa:

Palveluoppaat sinänsä eivät vähennä kuvailutyötä, koska yksittäiset palvelut ja niiden kanavat tulee kuvailla palvelutietovarannon tietomallilla, jotta nämä tiedot olisivat käytössä muun muassa palveluoppaissa. Lisäksi oppaiden tuotanto vaatii tulevan Suomi.fi-verkkotoimituksen omaa toimituksellista työtä ja yhteistyötä palvelutuottajien kanssa.

Sen sijaan hyvin tuotetut palveluoppaat ja muu näkymien toimitettu sisältö ohjaavat asiakkaita tehokkaasti oikeille palvelupoluille, osoittavat relevantit palvelutuottajat ja palvelut ja vähentävät tätä kautta tarpeettomia yhteydenottoja ja kyselyjä, minkä johdosta saavutetaan tehostamisvaikutuksia palvelukentän toimintaan.

Esityksen kohdassa 4.3 Taloudelliset hyödyt ja vaikutus viranomaisten toimintaan todetaan myös: ”Kun palvelutietovarannossa on kattava ja ajantasainen tieto julkisista palveluista ja niiden tarjonnasta eri kanavilla, syntyy rakenteinen digitaalinen tilannekuva julkisen hallinnon palvelukentästä kokonaisuutena.”

Valtiokonttori kommentoi kohtaa:

Palvelutietovarannon kattavuus ja ajantasaisuus ovat elintärkeitä palvelunäkymäkonseptin kannalta, mutta koska palvelutietovaranto on kaikille tarjottava avoimen datan resurssi, heikkoudet sen kattavuudessa ja datan laadussa tuntuvat myös niissä kolmansien osapuolten sovelluksissa, jotka käyttävät palvelutietovarannon dataa. Tämän takia kattavuuden ja ajantasaisuuden varmistamiseen on tämän lain perusteella käytettävä vahvaa ohjausta ja vel-voittavuutta julkishallinnossa. Sikäli kuin kolmas sektori ja yritykset saavat tiedontuottajaoikeudet palvelutietovarantoon, niiden tuottaman tiedon laadulle on syytä asettaa laatukriteerit ja niiden toteutumisen seuranta.

Esityksen kohdassa 4.5 Vaikutukset yritysten toimintaan todetaan: ”Mikäli yksityisten yritysten tietoja tuodaan palvelutietovarantoon ja palvelunäkymään, yrityksen vastuulla olisi tiedon toimittaminen palveluväylää hyödyntäen (edellyttää liityntäpalvelinta) sekä tarvittavien muutosten toteuttaminen oman asia-kastietojärjestelmänsä rajapintoihin.”

Valtiokonttori kommentoi kohtaa:

Tämän perusteella on vain palveluväylään liittymällä yritykset voivat tuoda tietoja palvelutietovarantoon ja palvelunäkymään. Onko lailla tarkoitus tehdä tä-hän asiaan näin selkeä rajaus?

Esityksen kohdassa 4.6 Yhteiskunnalliset vaikutukset ja vaikutukset kansalaisiin todetaan:

"Palvelunäkymien myötä hallinnon asiakkaalla on mahdollisuus nähdä julkisen hallinnon toimijoiden rekistereihin sisältyviä tietojaan, joskin esimerkiksi tietoturvasyistä johtuen on mahdollista, että henkilöllä ei ole mahdollisuutta nähdä kaikkia tietoja rekistereistä. Palvelunäkymät ja niiden edistäminen julkishallinnon sähköisen asioinnin lisääntyminen nostavat palvelujen laatua ja sitä kautta asiakkaiden tyytyväisyyttä.

Tavoitetilassaan vuoden 2017 lopussa palvelunäkymät tarjoavat tunnistetulle asiakkaalle uudenlaiset tavat löytää palveluja ja saada niistä tietoa, viestiä turvallisesti viranomaisten kanssa ja tarkastella omaa tai edustamansa organisaation rekisteritietoa. Tulevaisuudessa My Data -periaatteen mukaan saat-taisi tulla mahdolliseksi antaa kansalaiselle tai yrityksille mahdollisuus käyttää ja jakaa edelleen näitä tietoja erilaisissa sähköisissä palvelukonteksteissa."

Valtiokonttori kommentoi kohtaa:

Tulevaisuuden My Data -tavoitetilaan tulee pyrkiä määrätietoisesti mahdollisimman pian.

Tunnistetun asiakkaan sähköisen asioinnin edistäminen ja jopa automatisoiminen edellyttää, että rekistereistä saadaan tietoja kattavasti ja näitä tietoja voidaan (asiakkaan suostumuksella) käyttää palvelukokemuksen luomiseen. Rekistereissä olevien tietojen näyttäminen ei ole edistynyttä palvelua. Vasta kun rekisteristä haettuja tietoja voidaan hyödyntää, voidaan synnyttää oikeasti joustavia poikkihallinnollisia palvelukokemuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista

1 luku Yleiset säännökset

3 §:n Yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut perusteluina on kirjoitettu:

"Palvelujen taikka viranomaisten rekisterien käyttöoikeus arvioitaisiin erikseen niitä koskevan lainsäädännön nojalla. Käyttäjäorganisaatio päättää sen tietoja koskevan lainsäädännön nojalla, voiko toinen käyttäjäorganisaation käyttää sen tietoja. Palveluväylää käytetään tiedon siirtoon edellyttäen että siirron molemmat osapuolet ovat hyväksyneet siirron."

Valtiokonttori kommentoi perustelun tekstiä:

On huolehdittava ja korostettava erityisesti, ettei palvelunäkymien kautta asiakkaalle itselleen näytettäviä rekisteritietoja tulkita palvelunäkymät-palvelun käyttöoikeudeksi katsoa rekisteritietoja. Palvelunäkymien kohdalla pyyntö on aina asiakkaan itsensä tekemä pyyntö omien tietojen katseluun ja mahdollisesti niiden hyödyntämiseen.

3 §:n Yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut perusteluina on kirjoitettu myös:

"Palvelunäkymää voidaan personoida esimerkiksi käyttäjän asuinpaikkaa koskevan tiedon avulla siten, että käyttäjä näkee palvelussa olevan karttatoiminnallisuuden avulla oletusarvoisesti häntä lähinnä sijaitsevat palvelut."

Valtiokonttori kommentoi perustelun tekstiä:

Maanmittauslaitoksen rooli kartta-aineistojen ja paikkatietorajapintojen tarjoajana ja näissä asioissa kansallisesta palveluarkkitehtuurista vastaavana olisi syytä mainita tässä siinä missä Väestörekisterikeskus ja Valtiokonttori on muissa kohdissa mainittu eräistä palveluarkkitehtuurialueista vastaavana organisaationa. Tämä kommentti pätee myös 4 §:ään

sivulla 32.

3 §:n Yhteiset sähköisen asiointin tukipalvelut perusteluina on kirjoitettu myös:

"Viestinvälityspalvelussa yhdistyisi sähköisen palvelun lisäksi uusi toiminnallisuus, jossa viesti voitaisiin toimittaa myös postitse hallinnon asiakkaalle. Asiakirjaa tiedoksiantava viranomaisen valitsisi, haluaako asiakirjan toimitettavaksi sähköisesti luonnollisen henkilön tai yrityksen sähköiseen viestinväli-tyspalveluun vai postitse."

Valtiokonttori kommentoi perustelun tekstiä:

Tulisi muotoilla niin, että asiakirjaa tiedoksiantava viranomaisen välittää asiakirjan viestinvälityspalveluun, joka sisältää tiedon, onko asiakas antanut suos-tumuksensa sähköiseen viestinvälitykseen. Viranomaisen ei tässä tapauksessa tarvitsisi tehdä valintaa, vaan asiakas ylläpitää suostumustietoaan itse ja viestinvälityspalvelu osaa välittää oikean toimituskanavan kautta. Ei ole tarkoituksen mukaista eikä järkevää tulevaisuudessa, että jokainen viranomaisen erikseen valitsee viestinvälityskanavan.

5 §:n Tukipalvelujen käyttö neljännen momentin perusteluina on kirjoitettu:

"Ehdotetun 4 momentin mukaan muut yksityiset yhteisöt kuin pykälän 3 momentissa tarkoitetut julkista hallinto- tai palvelutehtävää hoitavat yhteisöt voi-sivat käyttää palvelunäkymiä, viestinvälityspalvelua ja asiointivaltuuspalvelua tarjotakseen palvelujaan sellaisille henkilöille, joiden henkilötunnusta niillä on oikeus käsitellä. Palvelujen käyttö edellyttää käyttäjän tunnistamista, joka toteutetaan henkilötunnuksen perusteella väestötietojärjestelmän avulla. Sään-nöksellä rajattaisiin käyttö vain asiakassuhteen hoitamiseen liittyväksi."

Valtiokonttori kommentoi perustelun tekstiä:

Tämä on erinomaisen hyvin muotoiltu ja selkeä yksityisen, hallinnon palvelutoimintaan liittymättömän palvelutarjoajan kannalta. Rajaus asiakassuhteen hoitamiseen on kiitettävän yksiselitteinen.

[Mene edelliselle sivulle](#)